

РОЗДІЛ V

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

УДК 368.1

Гавриляк Тетяна Степанівна,
аспірант кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту,
Львівський національний університет ім. Івана Франка

ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ СТРАХОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню формування інституційно-правового середовища страхової інвестиційної діяльності. Зокрема, запропоновано такі елементи середовища як страхове законодавство, інвестиційна інфраструктура страхового ринку, структура страхової системи, страхові об'єднання, ринок цінних паперів та інвестиційний клімат країни. Обґрунтовано важливість та роль кожного елемента у формуванні інвестиційної стратегії страхових компаній. Також запропоновано авторське визначення поняття «інвестиційна інфраструктура страхового ринку». Метою дослідження є виокремлення страхової інвестиційної діяльності як основи додаткового прибутку для страховиків та роз'яснення важливості формування інституційно-правового середовища для її розвитку. В роботі були використані аналітичні методи, за допомогою яких було досліджено особливості формування інституційно-правового середовища страхової інвестиційної діяльності та його вплив на формування інвестиційної політики страховика. Систематизовано точки зору провідних українських та зарубіжних науковців щодо різних складових інституційно-правового середовища. Зокрема проаналізовано вітчизняне законодавство у сфері інвестування, інфраструктуру страхового ринку, запропоновано поняття «інвестиційна інфраструктура страхового ринку» та окреслено її основні завдання. Також досліджено страхові об'єднання та місце страховиків на ринку цінних паперів. Наведено основні об'єднання страховиків, які функціонують на фінансовому ринку. Визначено фактори, які стримують розвиток діяльності страхових компаній на ринку цінних паперів. Розглянуто вплив інвестиційного клімату країни на страхову інвестиційну діяльність. Зроблено висновок про необхідність формування інституційно-правового середовища страхової інвестиційної діяльності та правила формування ефективної інвестиційної політики. Виокремлено структурні елементи інституційно-правового середовища страхової інвестиційної діяльності, запропоновано поняття «інвестиційна інфраструктура страхового ринку» та визначено її учасників. Запропоновано рекомендації щодо формування інвестиційної політики страховими компаніями, які можуть бути використані в процесі їх діяльності. Також структуровано основні елементи інституційно-правового середовища, що дозволить як органам державної влади, так і самим суб'єктам фінансового ринку створити всі передумови стимулювання та розвитку страхової інвестиційної діяльності.

Ключові слова: страхова компанія, інституційно-правове середовище, інвестиційна інфраструктура страхового ринку, страхові об'єднання, ринок цінних паперів, інвестиційний клімат.

ВСТУП

Однією з основних функцій фінансово-кредитної та інвестиційної систем є здатність акумулювати фінансові ресурси та спрямовувати їх у процес розширеного відтворення, а також створення умов для розвитку інвестиційних процесів. Велика роль у цьому

процесі відводиться страховим компаніям, які шляхом мобілізації коштів населення, формують фонди страхових резервів.

В сучасних умовах гостро постає питання забезпечення ефективного функціонування страхових організацій. Це пояснюється високою чисельністю як

самих страхових компаній, так і посередників, які функціонують на фінансовому ринку. Тому необхідно звернути увагу на дослідження організаційної структури інституційно-правового середовища страхового ринку.

Постановка проблеми. Розвиток страхових організацій та зростання їх чисельності потребують стабільного законодавства та чіткої побудови структури системи, що залежить від інституційно-правового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження страхового ринку та проблематики інвестиційної діяльності страхових організацій здійснили вітчизняні та зарубіжні науковці. Це, зокрема, Васильєв О. В., Вовчак О. Д., Журавка О. С., Махортов Ю. О., Осадець С. С., Пікус Р. О., Пілевич Д. С., Плиса В. Й., Поліщук О. А., Чеберяко О. В.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження та обґрунтування важливості формування інституційно-правового середовища як одного з основних чинників розвитку страхової інвестиційної діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Здійснюючи інвестиційні операції, страхові компанії ризикують в першу чергу коштами страхувальників, які перебувають в їх розпорядженні. Хоча Закон України «Про страхування» й визначає види активів, якими повинні бути представлені страхові резерви, проте це не зменшує відповідальності страховиків перед своїми клієнтами.

Поліщук О. А. зазначає, що «активізація інвестиційної діяльності страхових компаній підносить сферу страхування до рангу важливих чинників, які впливають на розвиток економіки, оскільки пасивні кошти, отримані від страхувальників, стають активним капіталом, що задіяний на фінансовому ринку» [11].

Інституційно-правове середовище страхової інвестиційної діяльності, на нашу думку, повинно включати такі складові:

- 1) страхове законодавство;
- 2) інвестиційну інфраструктуру страхового ринку;
- 3) структуру страхової системи;
- 4) страхові об'єднання;
- 5) ринок цінних паперів;
- 6) інвестиційний клімат в країні.

Слід розглянути кожен елемент більш детально.

1. Важливою основою функціонування та розвитку страхової інвестиційної діяльності вітчизняних страховиків є стабільне законодавство, яке повинно бути спрямоване на захист інтересів усіх суб'єктів страхового ринку.

З історії розвитку страхового законодавства відомо, що з часів Радянського Союзу існувала державна монополія на здійснення страхових операцій, а основним суб'єктом, який їх здійснював та проводив контроль було підприємство «Держстрах». Також страхові операції здійснювали кооперативні організації, яким дозволялося організовувати взаємне

страхування власного майна, проте під контролем того ж Держстраху.

З розпадом Радянського Союзу та переорієнтацією вітчизняної економіки на ринкову, з'явилися перші приватні підприємства та постало питання створення законодавства, яке б регулювало їх діяльність.

Сьогодні діяльність страхових компаній України регламентується такими нормативно-правовими актами: Закон України «Про страхування», Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про цінні папери та фондову біржу», Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про фінансовий лізинг», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, а також «Положення про порядок формування, розміщення та обліку страхових резервів», «Правила розміщення страхових резервів із страхування життя», «Правила формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя».

Для успішного здійснення страховими компаніями операцій інвестування необхідне стабільне страхове та інвестиційне законодавство. Вітчизняні нормативно-правові акти у сфері страхової інвестиційної діяльності потребують оновлення, врахування всіх аспектів розвитку сучасного страхового ринку та мають відповідати європейським стандартам.

2. Інфраструктура страхового ринку має дуже важливе значення у здійсненні операцій інвестування. Завдання її суб'єктів полягає в організації процесу здійснення страхових послуг та задоволенні інтересів клієнтів.

Васильєв О. В. вважає, що «ринок страхових послуг є одним з необхідних елементів ринкової інфраструктури, що пов'язаний з ринком засобів виробництва, споживчих товарів, ринком капіталу і цінних паперів, праці і робочої сили» [1].

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговують страхові посередники, які є з'єднувальною ланкою між страховиками та страхувальниками.

Махортов Ю. О. вважає, що «...страхові посередники, а саме страхові брокери, спроможні сприяти розвитку конкуренції на страховому ринку, сприяючи при цьому його розвитку» [5].

Пікус Р. О., досліджуючи міжнародний досвід страхового посередництва розвинених країни, дійшов висновку, що «інститут страхових брокерів та система його регулювання в Україні розвинені слабо, а їх діяльність згідно вітчизняного законодавства регламентується в основному страховою компанією, що уклала з ними договір» [8].

Без розвиненого страхового ринку, невід'ємним елементом якого є страхові посередники, неможливо забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток держави, безпечно функціонування суб'єктів господарювання.

У законі України «Про страхування» від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР зазначено, що «... страхова діяльність в Україні може провадитися за участю

страхових посередників. Страховики можуть здійснювати страхову діяльність через страхових посередників (страхових агентів і страхових брокерів)». Далі подано визначення: «Страхові агенти – це громадяни або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика, виконують частину його страхової діяльності, а саме: укладають договори страхування, одержують страхові платежі, виконують роботи, пов'язані із здійсненням страхових виплат та страхових відшкодувань. Страхові агенти є представниками страховика і діють в його інтересах за винагороду на підставі договору доручення із страховиком». Страхові брокери – юридичні особи або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яку має потребу у страхуванні як застрахувальник. Страхові брокери – фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, не мають права отримувати та перераховувати страхові платежі, страхові виплати та виплати страхового відшкодування» [4].

Страховим посередникам в Україні заборонено працювати на користь іноземних страховиків, іноземним страховим посередникам дозволяється працювати на українському страховому ринку тільки через представництво, яке є платником податку, або через створене ними дочірнє підприємство.

У реалізації страхових послуг можуть приймати участь такі посередники: агенти, брокери, банки, туристичні фірми, автосалони, державні установи реєстрації транспортних засобів, агентства нерухомості тощо.

Наявність великої кількості страхових посередників зумовлена необхідністю реалізації страхових послуг по всій території України та просування страхових продуктів до населення, а отже залучення великої кількості клієнтів. Це, в свою чергу, робить страхові компанії фінансово стійкими та високоприбутковими, що сприяє також розвитку страхової інвестиційної діяльності.

Проте, існують також і негативні сторони наявності великої кількості посередників. Це, передусім, недобросовісна конкуренція та слабке законодавче регулювання їх діяльності. Необхідно встановити контроль за отриманням комісійної винагороди та більшу відповідальність страхових брокерів за порушення законодавства та умов договору.

З вище зазначеного можемо зробити висновок, що Україна повинна тримати курс саме на європейський страховий простір та інтенсивно впроваджувати досвід розвинених країн у вітчизняний страховий ринок, оскільки практика страхового посередництва наших сусідів є набагато успішнішою та орієнтованою, в першу чергу, на інтереси споживача.

Становище інвестиційної інфраструктури страхового ринку є одним з чинників, який приймає участь у формуванні інвестиційного клімату країни,

тобто інвестиційна інфраструктура є складовою підсистемою інвестиційного клімату країни.

Пілевич Д. С. описує поняття «інвестиційна інфраструктура» як «...сукупність організацій, установ, посередників, що обслуговують і забезпечують реалізацію інвестиційних процесів у країні. До таких структур можна віднести комерційні банки, що здійснюють інвестиційну діяльність, інститути спільного інвестування, страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, різноманітні рейтингові агентства, які забезпечують інвесторів необхідною інформацією про стан інвестиційного ринку, біржова система з торгівлі цінними паперами, позабіржові системи тощо» [9].

Інвестиційна інфраструктура страхового ринку повинна включати не тільки безпосередніх учасників страхового процесу, а й інституційних інвесторів, котрі покликані підтримувати та сприяти здійсненню страховиками інвестиційної діяльності, сприяти інтеграції у світовий фінансовий простір.

З огляду на це, пропонуємо ввести поняття «інвестиційна інфраструктура страхового ринку», під яким будемо розуміти сукупність установ та організацій, а також певних важелів та інструментів, з допомогою яких вони впливають на розвиток інвестиційної діяльності страхових компаній та сприяють впровадженню зарубіжного досвіду у вітчизняний страховий ринок. Це певний симбіоз інститутів страхового та інвестиційного ринку, які працюють над досягненням поставлених цілей страховиками при здійсненні інвестиційних операцій.

Основними завданнями інвестиційної інфраструктури страхового ринку повинні бути: задоволення попиту в інвестиційних ресурсах провідних галузей економіки та інших суб'єктів господарювання; чітка та продуктивна взаємодія всіх суб'єктів страхового та інвестиційного ринку в процесі здійснення інвестицій; мінімізація ризику можливих втрат та максимізація прибутку від вкладених коштів. Проте, це не має перешкоджати здійсненню компаніями основних операцій страхування та впливати на процес виплати відшкодування клієнтам.

3. Структура страхової системи (залежно від спеціалізації). Як відомо, всі страхові компанії поділяються на компанії зі страхування життя та компанії, які здійснюють інші види страхування, ніж страхування життя, а також компанії, що здійснюють перестраховальні операції. Ця особливість диктує страховим компаніям правила організації своїх інвестиційних ресурсів та має безпосередній вплив на інвестиційну діяльність страховика.

Лайфові страхові компанії укладають договори страхування на досить тривалий термін, а тому кошти, які знаходяться у їх розпорядженні, можуть бути вкладені у довгострокові інвестиційні інструменти. Страховики, які здійснюють надання послуг з ризикових видів страхування, в першу чергу повинні забезпечувати виплату страхового відшкодування у будь-який момент, а тому вони переважно направляють кошти у короткострокові інвестиції.

Вовчак О. Д. вважає, що «...в Україні інвестиційні можливості страхових компаній досить

обмежені через недовіру населення до довгострокових інвестицій та невеликий набір інвестиційних інструментів» [2, с. 173].

Закон України «Про страхування» визначає страхові компанії як «...фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України «Про господарські товариства», з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності» [4].

За формою власності страхові підприємства класифікуються на державні і колективні. Абсолютна більшість українських страхових компаній є колективними недержавними, хоча в деяких з них є державна частка у вигляді внеску в статутний фонд коштів державних підприємств чи організацій.

Журавка О. С. розподіляє страхові компанії за метою діяльності: «...компанії, метою яких є отримання прибутку (комерційні) та компанії, метою яких є надання високоякісних послуг застрахованим (їх можна назвати некомерційними). Другий вид страховиків має назву товариств взаємного страхування (ТВС). Особливістю цих товариств є те, що вони створюються у формі акціонерних товариств, де кожен учасник (член) також стає застрахованим» [3].

Також слід класифікувати страхові компанії за формою страхування – добровільне та обов'язкове.

Плиса В. Й. подає такі класифікаційні ознаки страхових організацій [10, с. 254]:

- належність (публічні, приватні, акціонерні (корпоративні), взаємні, державні (урядові));
- характер операцій, які виконуються (спеціалізовані, універсальні, перестраховальні);
- величина статутного капіталу (великі, середні, дрібні).

Осадець С. С. також класифікує страхові компанії за територією обслуговування: місцеві, регіональні, національні та транснаціональні [6, с. 76].

Зростання кількості незабезпечених страхових компаній призвело до низької якості наданих страхових послуг та втрати довіри населення, а відтак й зменшення їх капіталізації. Як відомо, саме фінансові ресурси клієнтів є основою формування фондів страхових резервів. Тому спеціалізація страхової компанії прямо визначає особливості її інвестиційної політики.

4. Страхові об'єднання. У статті 54 Закону України «Про страхування» зазначено, що «...страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству країни. Ці об'єднання не можуть займатися страховою діяльністю» [4].

Нині в Україні створені такі страхові об'єднання: «Ліга страхових організацій», «Моторне (транспортне) Страхове Бюро України», «Авіаційне

страхове бюро», «Морське страхове бюро», «Українське медичне страхове бюро», «Національний ядерний страховий пул» та ін.

5. Ринок цінних паперів. Завдання ринку цінних паперів – забезпечити найбільш повний та швидкий перелив заощаджень в інвестиції (у фінансові активи) по ціні, яка б влаштувала обидві сторони.

Чеберяко О. В. акцентує увагу на тому, що «...великі страхові компанії, вкладаючи резерви в облигації, мають можливість використовувати специфічні стратегії, недоступні дрібному й середньому інвесторові. Тому основні капіталовкладення в облигації здійснюють насамперед великі страхові компанії, оскільки дрібним інвесторам досить тяжко одержати реальний прибуток на ринку корпоративних облигацій. До того ж, великі інвестори мають можливість точніше проаналізувати фінансовий стан емітента й передбачити перспективи змін курсу його облигацій, ніж непрофесійні учасники ринку» [12, с. 254].

Сьогодні інвестиційні можливості страховиків на ринку цінних паперів використовуються недостатньо, насамперед через слабку розвиненість самого ринку цінних паперів.

До факторів, які стримують розвиток діяльності страхових компаній на ринку цінних паперів відносяться: політична та економічна нестабільність, нестабільне законодавство, корупція у державних органах влади; низький економічний розвиток країни, відсутність у більшій частині населення країни вільних коштів, які можна було б вкласти у страхування життя та недовірою до страхових компаній; відсутність на ринку України довгострокових фінансових інструментів, в які могли б вкладати кошти страхові компанії. Українські державні цінні папери поки що не є надійним фінансовим інструментом, а вкладення коштів в акції підприємств на довгострокову перспективу, є досить ризикованим.

6. Інвестиційний клімат в країні прямо визначає умови розвитку страхової інвестиційної діяльності, оскільки саме розвиненість та ситуація на інвестиційному ринку впливає на рішення страховиків щодо реалізації інвестицій.

Україна й досі вважається несприятливою для інвестування державою з таких причин: нестабільність політичної ситуації в Україні; недостатнє правове забезпечення в сфері інвестування та підприємництва; велика кількість недостовірної або перебільшено негативної інформації; високий рівень податків; митне навантаження.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наша країна рухається у європейському напрямку, відтак необхідно пристосовувати вітчизняне законодавство до особливостей страхового ринку та впроваджувати досвід провідних розвинених країн Євросоюзу з урахуванням доходів населення, ступеня розвитку вітчизняного інвестиційного ринку та інфляційних змін в економіці.

За таких умов необхідно дотримувати певних

правил формування ефективної інвестиційної політики: детальний аналіз ринку та визначення найбільш прибуткових інвестиційних інструментів; вибір оптимального інвестиційного портфеля з метою мінімізації ризиків; наявність у структурі страхової компанії інвестиційного відділу та кваліфікованих

спеціалістів з управління активами або активна співпраця з компаніями з управління активами; визначення привабливих умов спільної діяльності з комерційними банками; участь у створенні об'єднань з метою розподілу ризиків та здійснення інвестицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєв О. В. Напрями формування інфраструктури забезпечення стійкого функціонування підприємств / О. В. Васильєв // *Економика и управление*. – №1. – 2010 р. – С. 77-82.
2. Вовчак О. Д. Інвестування: [навч. посіб.] / О. Д. Вовчак. – Львів: «Новий Світ-2000», 2006. – 544 с.
3. Журавка О. С. Види страхових компаній, які функціонують на страховому ринку України / О. С. Журавка // *Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (21–22 травня 2009 року): у 2 т. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»*. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Т. 1. – С. 51-53.
4. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 року № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Махортов Ю. О. Роль страхових брокерів у розвитку страхового ринку України / Ю. О. Махортов, Н. О. Теличко // *Економічний вісник Донбасу*. – 2009. – № 4(18). – С. 122-129.
6. Осадець С. С. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
7. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.uainsur.com.
8. Пікус Р. О. Міжнародний досвід управління активами страхових компаній / Р. О. Пікус // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. – № 120. – 2010. – С. 7-11.
9. Пілевич Д. С. Теоретичні аспекти формування інвестиційної політики в Україні / Д. С. Пілевич // *Вісник Чернігівського державного технологічного університету* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vistnic.stu.cn.ua>.
10. Пліса В. Й. Страхування: підручник. – К. : Каравела, 2010. – 472 с.
11. Поліщук О. А. Вплив інвестиційного потенціалу страхових компаній на розвиток економіки України / О.А. Поліщук, О.М. Ковель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/3_ANR_2012/Economics/4_95868.doc.htm.
12. Чеберяко О. В. Страхові компанії як професійні учасники ринку цінних паперів. – Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – № 2. – 2012. – С. 254-265.

Гавриляк Тат'яна Степановна ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВАЯ СЕРЕДА СТРАХОВОЙ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Статья посвящена исследованию формирования институционально-правовой среды страховой инвестиционной деятельности. В частности, предложены следующие элементы среды как страховое законодательство, инвестиционная инфраструктура страхового рынка, структура страховой системы, страховые объединения, рынок ценных бумаг и инвестиционный климат страны. Обоснована важность и роль каждого элемента в формировании инвестиционной стратегии страховых компаний. Также предложено авторское определение понятия «инвестиционная инфраструктура страхового рынка». Целью исследования является выделение страховой инвестиционной деятельности как основы дополнительной прибыли для страховщиков и разъяснения важности формирования институционально-правовой среды для ее развития. В работе были использованы аналитические методы, с помощью которых было исследовано особенности формирования институционально-правовой среды страховой инвестиционной деятельности и его влияние на формирование инвестиционной политики страховщика. Систематизированы точки зрения ведущих украинских и зарубежных ученых о различных составляющих институционально-правовой среды. В частности проанализированы отечественное законодательство в сфере инвестирования, инфраструктуру страхового рынка, предложено понятие «инвестиционная инфраструктура страхового рынка» и намечены ее основные задачи. Также исследовано страховые объединения и место страховщиков на рынке ценных бумаг. Приведены основные объединения страховщиков, которые функционируют на финансовом рынке. Определены факторы, которые сдерживают развитие деятельности страховых компаний на рынке ценных бумаг. Рассмотрено влияние инвестиционного климата страны на страховую инвестиционную деятельность. Сделан вывод о необходимости формирования институционально-правовой среды страховой инвестиционной деятельности и правила формирования эффективной инвестиционной политики. Выделены структурные элементы институционально-правовой среды страховой инвестиционной деятельности, предложено понятие «инвестиционная инфраструктура страхового рынка» и определены ее участники. Предложены рекомендации по формированию инвестиционной политики страховыми компаниями, которые могут быть использованы в

процессе их деятельности. Также структурировано основные элементы институционально-правовой среды, что позволит как органам государственной власти, так и самим субъектам рынка создать все предпосылки стимулирования и развития страховой инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: страховая компания, институционально-правовая среда, инвестиционная инфраструктура страхового рынка, страховые объединения, рынок ценных бумаг, инвестиционный климат.

Havrilyak T.

INSTITUTIONAL AND LEGAL ENVIRONMENT OF THE INSURANCE INVESTMENT

The article investigates the formation of institutional and legal environment of the insurance investment. In particular, the proposed elements of the environment such as insurance legislation, infrastructure investment insurance market, the structure of the insurance system, insurance associations, the stock market and investment climate. The importance and role of each element in forming the investment strategy of insurance companies. The author is also the definition of "investment infrastructure of insurance market". The study is the selection of insurance investment as the basis of additional income for insurers and explains the importance of forming institutional and legal environment for its development. The paper used analytical methods by which it was studied especially the formation of institutional and legal environment of the insurance investment and its impact on the formation of the investment policy of the insurer. Systematized terms of leading Ukrainian and foreign scientists on various components of the institutional and legal environment. Specifically analyzed national legislation in the field of investment, infrastructure insurance market, proposed the concept of "investment infrastructure of insurance market" and outlines its main objectives. Also, the insurance associations and insurers place on the stock market. The basic associations of insurers that operate in the financial markets. Factors that restrain the development of insurance companies on the stock market. The influence of the investment climate for insurance investment. The conclusion of the need of institutional and legal environment of insurance and investment rules for the formation of an effective investment policy. The structure elements of institutional and legal environment of the insurance investment determined, the concept of "investment infrastructure of insurance market" is defined and its members proposed. The recommendations for the formation of the investment policy of insurance companies, which can be used in the course of their activities. Also structured the main elements of institutional and legal environment that will allow public authorities as well as by the financial market to create all the prerequisites to stimulate the development of insurance and investment activities.

Keywords: insurance companies, institutional and legal environment, infrastructure investment of the insurance market, insurance unification, the stock market, investment climate.

Одержано 13.02.2015 р.

УДК 330.322:331.556.46

Гуменна Катерина Романівна,

аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування,

Львівський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України

МІГРАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Мета статті – дослідити вплив міграційного капіталу на економіку України та запропонувати модель його трансформації в інвестиційні ресурси. Проаналізовано обсяги та структуру надходжень міжнародного капіталу в Україну. Виявлено, що грошові перекази мігрантів впродовж останніх років стали більш стабільними в порівнянні з іншими джерелами зовнішніх надходжень, такими, як прямі іноземні інвестиції чи офіційна допомога з метою розвитку. Грошові перекази мігрантів сформували окрему складову міжнародного капіталу – міграційний капітал. Визначено, що міграційний капітал представляє собою потужний ресурс грошових потоків не тільки для родин, які залишились вдома, а й який можна використати для соціально-економічного розвитку регіонів. Виявлено, що значна частина приватних грошових переказів трудових мігрантів використовується на споживання, що свідчить про невикористаний інвестиційний потенціал міграційного капіталу. Ефективне використання міграційного капіталу передбачає недопущення його осідання в сім'ях трудових мігрантів, а перетворення у відтворювальний ресурс регіональної економіки. В статті розглянуто та узагальнено зарубіжний досвід використання міграційного капіталу в економіці регіонів як інвестиційного ресурсу. Виявлено, що найбільш ефективним інструментом, виявилось розповсюдження державних облігацій: у важкі часи для врегулювання платіжного балансу, фінансування державного боргу, реалізації національних програм будівництва соціальної